

CENGİZ

RÜZGÂR VE ATEŞ İMPARATORLUĞU

HAN

TİNEAS
E

ROMAN

OKAY TİRYAKİOĞLU

CENGİZ HAN
Rüzgâr ve Ateş İmparatorluğu
Okay Tiryakioğlu

TİMAŞ YAYINLARI | 4052
Edebiyat Kitaplığı-Roman | 206

YAYIN YÖNETMENİ
İhsan Sönmez

EDİTÖR
Tuğçe İnceoğlu

KAPAK TASARIMI
Ravza Kızıltuğ

KAPAK İLLÜSTRASYONU
Ethem Onur Bilgiç

İÇ TASARIM
Tamer Turp

1. BASKI
Mayıs 2016, İstanbul

3. BASKI
Aralık 2017, İstanbul

ISBN
ISBN: 978-605-08-2295-3

TİMAŞ YAYINLARI
Cağaloğlu, Alemdar Mahallesi,
Alayköşkü Caddesi, No: 5, Fatih/İstanbul
Telefon: (0212) 511 24 24
P.K. 50 Sirkeci / İstanbul

timas.com.tr
timas@timas.com.tr

Kültür Bakanlığı Yayıncılık
Sertifika No: 12364

BASKI VE CİLT
Çağlayan Basım Yayın A.Ş.
Sarıncı yolu No:7 Gaziemir / İzmir
Tel: (0232) 274 22 15
Sertifika No: 11314

YAYIN HAKLARI
© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak
Timaş Basım Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketi'ne aittir.
İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

YENİ BİR ŞAFAK

I

*“Bin er donlu dururlar kapısında
Esir etmiş cihanı tapısında.”*

Yunus Emre

Nisan 1176/“Sibirya’nın Mavi Gözü” Baykal Gölü’nün Güney Kıyıları

Parlak ilkyaz güneşinin altında, dana gönü ve koyun postlarına bürünmüş dört yüz yiğittiler. Altlarındaki donmuş toprak kadar boz tenli, kuru, sert ve ürkütücü görünen dört yüz yiğit... Ham kıyafetlerinin kokusu sinmişti tenlerine. Bakışlarına da bulutsuz gökyüzünün yosun ve buz kokulu mavisini... Atlarının üzerinde, çekilmiş birer kılıç gibi kıvıltısız, emir bekliyordular.

Kısa bir istirahatın ardından yeniden mücadeleye başladılar. Atların homurtuları, keçe sarılmış toynaklarının gök gürültüsünü andıran uğultusuna karışıyordu. Ara sıra yükselen öfke ve acı yüklü haykırışlar, binitlerinin gümbürtüsünü dindirmeye yetmeyecek; bilakis oyunu daha da kızıştırıracaktı.

Moğol yiğitlerinin başlarındaki keçe külah ve üç kenarlı börkeneklerinin altından, buhar ve ter kadar, kan da sızıyordu. Alışıldık bir haldi bu. Karşılaşmanın ritmini yükseltiyor, üzerlerindeki baskıyla savaşmayı öğreniyorlardı. Soğuğa karşı kuy-

ruk yağı, zift ve bitki k3klerinden elde edilen bronz renkli bir yağla kaplıydı yuzleri.

Ulak oyunuydu bu. Zordu. Erkek işi, yiğit harcıydı. “Kopkar Ulak” da derlerdi, ancak yalnızca yaşı altmışın üzerinde olan b3keler.¹ Diğerleri “g3kb3r3”² ya da sadece “ulak” demekle yetinirdi. Başı ve toynakları kesilerek içi doldurulmuş koyun veya dana postları kınalanır, şaplanıp gerilir, dayanıklılığının artması için çift kat kireç ve nef t vurulur, ardından da oyun sahasına s3r3l3rd3. Karşılaşma için atlılar eşit sayılara ayrılırdı. Ardından birbirlerinin muhkem tabyalarında kireçle belirlenmiş dairelerin içine, bu koyun ya da dana postlarından birini bırakabilmek için var g3leriyle kapışılırdı.

Atın 3zerindeyken, hasımların birbirlerine karşı uyguladıkları herhangi bir kural mevcut değildi. M3him olan kazanmaktı. Her t3rl3 hile ve sertliğe g3z yumulur, ancak merdane hudutları g3zetener ayrıca saygı g3r3rd3.

Moğol oymakları, Buruđın³ Moğollarından, Kıyat oymağı lideri Yesukay Han'ın 3nderliğinde bahar avına çıkmıştı. Kırk bin çadırlık seyyar kabileler dinlence için geceden bu yana dağıldıkları kıyı boyundan d3nm3ř, 3det 3zere Kıyat oymağının etrafında toplanmışlardı. Sabahtan bu yana da klanlar arası ulak m3sabakaları d3zenleniyordu.

şimdi Yesukay Han d3hil, oymakların ileri gelen liderleri bir kilometre kadar 3tedeki k33k bir tepenin 3zerinden ulak oyunlarının sonuncusunu seyretmekteydi. Geriye kalan iki kabilenin sonuç m3cadelesi enikonu hareketlenmişti artık.

1 şampiyon, birinci.

2 Bozkurt.

3 Altın soy.

Müسابakalar umumiyetle böyle vahşi geçer, ancak Han'ın kesin müdahalesiyle sonlandırılırdı. Kazanan taraf ortaya konulan ödülü (sürü, silah, kıymetli dokuma vb.) alır ve gelecek oyunlara kadar av sahasındaki hamle üstünlüğünü de kazanmış olurdu.

İşte o esnada, tüm Moğolların efendisi, on beş yıldır Moğol tahtındaki Yesukay Han'ın on dört yaşındaki büyük oğlu Timuçin'e döndü bakışlar. Genç veliahdın kumanda ettiği, yarıya kadar hâlâ buzlar içindeki Baykal istikametinde bulunan iki yüz kişilik bölük ansızın harekât nizamını değiştirmişti. Ulak postunu ele geçiren Timuçin, adamlarını kırkar muharirlik beş saf halinde, aralarında ikişer mızrak boyu mesafe bıraktıranak yepyeni bir çarpışma nizamına geçiriyordu. Üstelik bunu o kadar kısa bir sürede başarmıştı ki önceden uzun emekler vererek talimini yaptırdığı belliydi.

Bu iki yüz kişi, gerideki muhkem tabyalarını korumak istercesine yavaşladı önce, ancak post Timuçin'de olduğu için atak fırsatı da onlardaydı. Rakipleri bu duraklamaya bir anlam verememişti. Oysa Timuçin, bölüğünün bu yeni saldırı nizamını eksiksiz düzenleyebilmek için ağırdan alıyordu. Bir an sonra genç prens, hemen önündeki iki hattı rakiplerinin üzerine doludizgin bir hücumla kaldırdı.

Timuçin'in hükmeden tavırlarındaki kesinlik tartışmasızdı ve bu durum gözlerden kaçmıyordu. Kendisi de gerideki son üç safın ortasında olduğu halde harekete geçti.

II

Uzun boylu, gösterişli bir gençti Timuçin. Bronz teni ve koyu kıvıla çalan uzun saçlarıyla bir demir ustasının elinde yoğrulmuş benziniyordu. Yeşilimsi mavi gözleri dimdik bakardı. Sertliğinden ziyade, kararlı duruşundaki uzlaşmaz tavırları

ürkütücüydü. Geniş omuzlarının üstündeki ak koyun kürkünü şöyle bir silkeledi. Rakiplerinin düzensiz, karmakarışık hallerine küçümseyerek bakıyordu. Sonra deri pantolonunun belini saran, han oğullarına özgü aynalı bronz kemerine yasladı bir elini.

Henüz liderlik için yaşı küçük olmasına rağmen, babasının başına bir hal gelmesi durumunda isyankâr Moğol kabilelerini bir arada tutmak ve idare etmekle yükümlü olduğunun farkındaydı Timuçin. Ancak diğerlerinin bilmediği bir tedirginliği vardı. Yaşı en azından on altıyı bulmadan babasının ölmesi durumunda, Moğol oymakları kendisine itaat etmeye yanaşmazdı. Şimdilik haraç ödeyen ama Yesukay'ın liderliğine en başından beri karşı çıkanlar ise yeni bir Burcuğin evladının tahta çıkmasına göz yummak istemeyeceklerdi.

Timuçin genelde fazla konuşmazdı. Sert görünümüne eklenen bu halin, yaşlılarıyla arasına bir duvar ördüğünün farkında değildi henüz. Yalnızlığı tercih ettiği günbatımlarında gözlerini uçsuz bucaksız çayırların sonundaki ufka diker, ağır ağır kıvılcıdan denizleri hayal ederdi. Zihninde, dev dalgaların doruklarında yükselen savaş gemileri canlanırdı böyle zamanlarda.

Kendisi hiç deniz görmemişti ama gören tüccarlardan; engin maviliğine, tuz ve yosun kokusuna, şafaklarda ufukları saran sarımsı kıvılcı ve tuzlu su balıklarının lezzetine dair pek çok şey dinlemişti. Düşman donanması üzerine yelken basan bir geminin güvertesinde durmuş; suyun gücüyle tir tir titrer, yelkenlerin hayalî şakırtısı kulaklarında patlar, ciğerleri nemli rüzgârın tuzlu kokusuyla dolarken hayal ederdi kendini. İçini eriten bir sabırsızlık ve telaşla ürperirdi o zaman.

Şimdi yine bir kara birliğini değil de bir donanmayı idare ettiğini düşünerek atılıyordu rakiplerinin üzerine genç prens. Elinde zorlanmadan tuttuğu ulak postu, irice bir danadan yapıldığı için yüz on kilo kadardı. Koyun postundan olsa ortalama altmış kilo çekerdi ki bu, o yaşta bir genç için daha makul bir ağırlıktı.

Bir buçuk saattir devam eden mücadele esnasında, daha önce kazandığı müsabakalarda olduğu gibi, sağ elinin orta ve küçük parmakları çıkmış; ayrı ayrı yönleri işaret eder olmuştu. Ama can acısına da, ulak oyuncularının biteviye kırılan ve çıkan parmak vakalarına da alışkındı Timuçin. Postun ağırlığını sol eline aktararak atının dizginlerini sağ eliyle kavradı. Sonra her usta ulak oyuncusu gibi, postu eyerin üzerine çekip bacaklarını üzerinden aşırıp ve uyluklarıyla sıkıştırdı.

Duruma aşına doru midillisi, efendisinin bu safhadan sonra kendisine yalnızca bacakları ve gövdesiyle kumanda edeceğinin farkındaydı. En az iki yıllık bir eğitimin ardından oluşturulmuş özel bir seçkidendi “Bozkırın Dehşeti” isimli ulak atı. Öndeki iki safın, geleneksel harp silahlarına davranmadan, ellerinde yalnız kamçıları ve parmaklarına geçirilmiş muştalar olduğu halde, rakip ilk safın üzerine yüklenmesini sessizce izledi Timuçin.

III

Hasımları hazırlıksız değildi. Fakat Moğol akıncılarının karmakarışık saldırılarına alışkın olduklarından, bu acayip taarruz nizamı onları şaşırtmıştı. Timuçin’e ulaşıp ulaşıp kapmak için bu defa bildik ve şaşırtmacalara açık bir keşmekeşi değil, düzenli safları geçmek zorundaydılar. Fakat Moğollar nizamî harp kurallarından nefret eder, uygulamaya kalkıştılar mı da

ellerine yüzlerine bulaştırdılar. Onların hücum-imha esasları, mutlak sürat ve hasımlarını gafil avlamaya dayanan ferdî bir tertipti. Gerçekte, Timuçin'in bu ilk anda aşılması kolay görünen sistemi cesur ve fırsatçı bahadırlar için kolay olarak algılansa da, çok kısa bir süre sonra bu düzendeki bir dizilimi aşmanın normalden daha zor olacağını anlayacaklardı.

Timuçin'in ikinci safı, birinci saf atlılarının aralarında bıraktıkları boşluklara daha büyük bir hızla bindirince hasımlarının lideri konumundaki, Cacirat klanının veliahdı, kendisi gibi on dört yaşındaki genç Camoka bir an şaşkınlığa kapıldı. Çünkü birliğinin düzensiz hattı çökme alameti göstermişti ve bu bir anda olmuştu. Andasının⁴ zekâsından şüphesi yoktu, ancak Timuçin'in sürekli yenilik arayan ve kabına sığmayan ruh yapısı Camoka'nın sinirlerini bozuyordu. İki yıl önce bileklerinden toprak bir kâsenin içine akıttıkları kanlarını kımızla karıştırıp içmiş ve sonsuza dek kadim kan kardeşliğiyle bağlanmışlardı. Oysa Camoka için şimdi aynı ruhsal kardeşliği hissetmek imkânsızdı.

En az Timuçin kadar gösterişli bir yigitti Camoka. Gözleri daha çekik, dudakları her daim gergin ve ak dişleri öfkeli bir kurdun sivri dişleri gibi ortadaydı. Hasım hamlesinin kanına dokunduğu, hareketlerindeki hırçınlıktan apaçık belliydi artık. Derhal klasik Türk-Moğol çevirme hareketi için adamlarının iki kola ayrılmalarını işaret etti. Bunun için oyun alanında birkaç metre gerileyip bir toplanma manevrası yapması şarttı ve bu da Timuçin'in hamle üstünlüğünü artırmak demektir. Başka çaresi olmadığını görünce, kendisinin başında olduğu on kişilik bir mangayla Timuçin'in hattına bindirdi. Aynı anda diğerlerine de derhal toparlanarak çevirmeyi tamamlamalarını emretti.

4 Kan kardeşi.

Ancak Timuçin bu defa, daha çok Türk kavimlerinin başvurduğu bir ataklıkla, hemen önündeki safi iki kola bölerek çevirme hattını perdeleyecek şekilde ileri sürdü. Bu sayede Camoka'nın bir cinsten ama daima sonuç veren hücumunu karşılamayı başarmaktı niyeti. Nal gümbürtülerine karışan ağır ve zırlı bedenlerin çarpışma sesleri zorlu bir oyunun değil, apaçık bir muharebenin uğultusuyla denkti artık. Şimdi karşı tabyaya kadar önü neredeyse tamamen açılmıştı Timuçin'in.

Camoka yeniden gerilemek zorunda kalmış, üstelik aldığı darbelerle yüzü kana bulanmıştı. Halihazırda sağ gözü kızıl bir perdeyle kaplandığı halde hemen hemen hiç görmüyor; boğazına aldığı bir muşta darbesi yüzünden değil konuşmak, yutkunmakta bile güçlük çekiyordu. Timuçin'in, artık hasımlarının yarım kalan kuşatmasını tamamen aşarak, karşı tabyadaki bitiş dairesine ulaşabilmesi için Camoka'nın şimdi elli kişilik bir muhariple birlikte toplandığı merkezini zorlaması yetecekti. Nitekim hiç zaman kaybetmedi. Genç Camoka'nın şaşkınlığı gözlerinden okunuyordu. Cacirat kabilesinin gururuyken bu defa utancı olacağını sezmiş, öfkeden gözü dönmüştü. O esnada manevrayı tamamlamış bölüğü süratle yeni bir muhasaraya başladı.

Ancak Timuçin'in, hasmının tek sıra muhasara hattına karşı uyguladığı bu perdeleme uzun müddet dayanmayacaktı. Tuzlu köpüklerle terlemiş atlar göğüs göğüse çarpışıyor, hayvanların kanlı gözleri acı ve korkuyla dışarı uğruyor; bahadırlar ise omuzlarının ve kollarının son gücüyle birbirlerini kamçı ve muşta darbesi yağmuruna tutuyordu. Olanca çabalarına karşın Timuçin'in Kıyat yiğitlerinin hızları düşmüş, merkeze doğru toplanmaya başlamışlardı.

Uzaktan bakanlar için bir su buharı içinde kaybolan savaşçıların silüetlerini kızıl bir hare kuşatmıştı artık. Gün ilerledikçe, bahar sıcakıyla yumuşayan toprağın derinlerine uzanan,

kimi yerlerde iki kilometreye varan buz katmanları ağır ağır parçalanıyor; Sibirya'nın güney toprakları uzun sürmüş uykusundan uyanan bir dev gibi silkiniyordu.

Camoka atını mahmuzlamış, tek başına ve olanca hızıyla Timuçin'in nökerleri⁵ arasından sıyrılmaya çalışıyordu şimdi. Böyle giderse çok geçmeden bunu başaracağı da ortadaydı. Sol elini geride tutmasından; hasmının da parmaklarından bazılarının kırıldığını, en iyi ihtimalle çıktığını anlamıştı Timuçin. Ama her defasında gerçekleşen bu tuhaf sakatlıkların iyileşmesi bir hafta, en geç on günü geçmezdi.

İşte o anda kan kardeşinin olanca öfkesiyle bağırdığını işitti.

“Timuçin bu yaptığına hile bile demezler! Türkler gibi sağdan soldan iğreti taktikler öğrenmeye çalışanlar, kadim geleneklerine sırtını dönenlerdir! Bir Moğol etrafındakilerden öğrenmez, onlara öğretir! Kendine yakışanı yap!”

Timuçin cevap vermektense atının dizginlerini bir anda hasmının üzerine çevirdi. Hayvan, insan kanıyla sıvanmış burun delikleri sayesinde, normalden çok daha büyük bir ağırlık taşımaya rağmen atik davrandı ve şahlanarak Camoka'nın atını yandan göğüsledi. Buna hazır değildi Camoka; çünkü içinde yetiştiği kadim gelenek, ona, Timuçin'in doğrudan saldırmaya çağını, mutlaka yeni bir kurnazlığa başvuracağını söylüyordu.

Oysa olan biten çok daha başkaydı. Diğer yana doğru savrulduysa da eyerinin üzerinde durabildi Camoka. Haykırdı; dizginleri acımasızca kasarken hayvanın göğsü, boynu ve ön bacakları gerilmişti. Huysuzlanarak dört ayağı üzerinde sıçradı. Camoka hayvanın kendi öfkeli halinden etkilendiğini

5 Yardımcı, fedai.

biliyordu. Bir göz açıp kapama süresinde midillisini kontrol altına aldı ve yine şaşkırtıcı bir süratle uzanıp elindeki sığır derisinden kamçıyı andasının suratına indirdi.

Alnından sağ kaşına, oradan da yanağına doğru kırmızı bir yol beliren Timuçin ses çıkarmadı. Yalnızca, kısılmış gözlerindeki kırgın öfke belli ediyordu canının acısını. Arkadaşına bir an baktı ve gerçekte ellerinin sağlam olduğunu hayal kırıklığıyla fark etti. Mücadele boyunca Camoka da bu ağır ulağı defalarca yüklenmiş ancak parmakları her nasılsa sağlam kalmıştı. Oysa çok daha hafif ulaklarla oynarken bile, andasının tüm parmaklarının kırıldığına şahitlik ettiği günler vardı Timuçin'in.

Ama bu haldeyken Camoka'nın ne kadar amansız bir rakip olabileceğinin de bilincindeydi. Andası bir kere öfkelenmi mi aklıyla değil, hisleriyle dövüşür; mutlak bir galibiyet dışında onu hiçbir şey sakinleştiremezdi. Gök Tanrı yardım etmezse eğer, uyguladığı mükemmel plana rağmen işi çok zordu.

Şimdi perdeleme hatlarının iki yandan da çöktüğünü, Camoka'nın amansız liderliği altındaki Cacirat kabilesinin tüm muharıplerinin kuşatmayı canları pahasına sıklaştırdıklarını görebiliyordu Timuçin. Bunun üzerine nökerlerinin tamamını, kuşatmacıların güzergâhları üzerinde sıklaşmaya başlayan etten duvarın üzerine yönlendirdi. Umumiyetle, muharebe içlerinde kendi başlarına buyruk davranmaya alışkın adamları, dillerinde korkunç savaş naralarıyla tam cephelerinde yoğunlaşan rakipleri üzerine yüklediler. İşte karmaşanın arttığı o dakikalarda yapayalnız kaldığını gördü Timuçin. Çünkü önceden, yanından ayrılmayıp onu ve ulağı muhafaza edecek bir bahadır grubu tertiplememişti. Bu uygunsuz durumu aklının bir köşesine kaydetti.

Muharebe içinde, liderinin yanından hiçbir koşulda ayrılmayacak; tıpkı Romalılar, Persler ve Türklerin teşkilatlandırdı-

đına benzer özel bir muhafız birliği oluşturmalıydı. Bir noyan, savaş Őartlarında kendi başının çaresine bakabilirdi Őüphesiz, ancak bu hususta törenin kınamasına aldırmadan, oymak ya da ordu lideri sıfatlarını haiz tüm önderlerin özel olarak muhafaza edilmesi yeni ve daha etkin bir harp anlayışının da öncülüğünü yapabiliirdi.

Tabii Őartlarda Moğol liderleri harbe doğrudan iştirak etmez, olan biteni güvenli bir mesafedeki yükseltilerden takip ederek haberciler ve flamalar aracılığıyla çarpışmaları idare ederlerdi. Ancak tıpkı komşu ve kardeş Türk kabilelerinde olduğu gibi, çoğu zaman askerinin önünde savaşan bir han düşüncesi muharebelerde daha kesin ve büyük bir başarı demektir. Üstelik lideriyle omuz omuza savaşmak, askerinin sadakatinde, zayıf bahanelerle önüne geçilemez bir yükseliş manasına gelirdi. Timuçin tam olarak böyle düşünüyor, Moğol kabilelerinin merkezî bir idareye daima mesafeli durması ve isyankâr tavırlarını da içten içe buna bağlamakta güçlük çekmiyordu.

Sayđı! Evet, aradığı ama çoğu zaman ne olduğunu tam olarak kestiremediği kavram işte buydu. Moğollar liderlerine değer verir, kutsar, ancak nihai manada sadece kendi kabilelerine bağlılık gösterirlerdi. Moğol budunu cesarettten önce kurnazlığa kıymet biçirdi kuşkusuz ama kimse atılmalığın ve yiğitliğin hakkını sonuna kadar görmezden gelemezdi. Bu sebepten, askerinin yanında savaşmayı göze alacak sağlıklı bir liderlik için istisnai bir birliğin Han'ı muhafaza etmesi kaçınılmazdı.

İşte Camoka, yüzündeki kanları elinin tersiyle kurularak yeniden geliyordu. Öfkesi ve ezici gücü boz bir pus tabakası gibi sarmıştı etrafını. Timuçin'in kendi yüzü de andasının kamçısından az önce aldığı darbe yüzünden kan içindeydi. Ancak yanağından başlayarak çenesine kadar tenini saran bu tatlı sıcaklığın henüz neden kaynaklandığından habersizdi.

Uyluklarının altındaki ulağı daha sıkı kavradı Timuçin ve yeni ve daha zorlu bir çarpışma için kendini hazırladı.

IV

“Bir bent, sel sularının tazyikine son âna kadar direnir, altındaki toprağa temelinin tüm gücüyle kol kol sarılır da hiç yıkılmaz görünür; oysa bir müddet sonra çiftçinin şaşkın bakışları arasında tüm payandaları yıkılır. Ansızın olur bu. Çiftçi yaşlı ve tecrübeliyse olan bitene pek şaşırmaz, ancak genç ve deneyimsizse içinde korkunç bir çaresizlik ve kırgınlık duyumsar. Çünkü şunu anlamıştır, Gök Tanrı dışında hiçbir varlık mutlak bir gücü haiz değildir. Eninde sonunda en emin kaleler bile yıkılır ve kendine güvenenleri yüz üstü bırakır!”

Babası Yesukay’ın bu öğüdünün ardından, hasımlarının ne kadar zayıf ya da güçlü göründüklerine aldırılmayı kendine şiar edinmişti Timuçin. Düşmanın acınacak haline bir kere merhamet gösterdi mi, çok geçmeden aynı duruma kendisinin ve adamlarının düşeceğine kesin olarak inanıyordu. Bunun tam tersi de geçerliydi! Hasımının yenilmez tavırları ve güçlü görünümü karşısında bir kez ürküp geri adım attı mı, yenilgi de peşi sıra gelirdi. Şimdi dörtmala üzerine gelen Camoka gibi biri için bile geçerliydi bu. Camoka genç yaşına rağmen sağlam bir barajın aşılmaz görünümlü duvarlarına benzeyen, namlı bir muharipti ama yüksek bir sabır onun gibi birini bile dize getirebilirdi kuşkusuz.

Camoka’nın tüm müdahalelerini, yalnızca aklını kullanarak, küçük ve keskin savunma hareketleriyle püskürtüyor; birkaç yüz metre ötede belirmiş rakip tabyanın üzerindeki kireçle

belirlenmiş daireyi de görebiliyordu artık Timuēin. Yorulmuş, yaralanmış, öfkelenmiş ve kırılmıştı ama Camoka kadar değil. Kan kardeşi hislerine yenik düşen tüm savaşçılar gibi kendini fazlasıyla yoruyor, bu yüzden de anbean tükeniyordu.

Timuēin'in nökerleri yeniden etrafında toplanmayı başarmıştı. Moral üstünlüğünü de ellerinde tuttuklarından, önlerine gerilen her engeli aşmayı başarıyorlardı. Ancak an itibariyle onlar da dağınık haldeydi. Oysa genē Timuēin'in hayalindeki hareket biēimi değildi bu. Yine de nkerlerinin mevcut başarılarında, savaşçılıklarındaki üstünlük değil, Timuēin'e olan sadakat ve emirlerine gösterdikleri hassasiyet ilk rolü oynuyordu ve o, bunu cesaretiyle elde ettiğinden emindi.

Camoka'nın son âna kadar vazgeēmeyeceęini de biliyordu. Nitekim beklediği gibi oldu. Son elli metre iēinde, mangasıyla birlikte Timuēin'in civarındaki bahadırları gürültüyle mahmuzlayarak yarmasını bildi genē savaşçı. Ardından elindeki kamçısını bir kez daha, bu defa tam sol kaşının üzerine indir-meyi başardı andasının. Mesele kan kardeşi olunca tabiatının elverdiğinin dışında bir merhametle davrandığını işte o zaman fark etti Timuēin. Gösterdiği insaf sonu olacaktı böyle giderse. Babasının demek istediği tam olarak bu olmalıydı.

Bu defa andasının üzerine kırıp yeni bir mücadeleye zorlamadı atını. İki tarafın bahadırları ve uzak yakın tüm izleyicilerin şaşkın bakışları arasında aygırının dizginlerini ēekip yaladı. Hedeflerine yalnızca birkaç metre kalmıştı oysa. şimdi atlı gruplarının yirmi metre kadar gerisinde, öylece durmuş bekliyordu. Askerleri şaşkınlıklarını üzerlerinden attıkları esnada Timuēin onlara durmalarını işaret etti.

Ardından ulağı bacaklarının altından skercesine ēekti. Sağ elinin ēıkık parmaklarının sancısına rağmen, o korkunē ağırlığı dirsekledi ve bir defada omzunun üzerinde havaya kaldırdı.

Orta parmağının incecik bir çıtırtıyla kırıldığını fark etti o anda. Aldırmadı. Camoka'ya doğru yavaşça salladı ulağı ve "Sana bir fırsat vereceğim Camoka!" diye bağırdı. "Ama adamlarını karıştıрма, çok istiyorsan gel de kendin al ulağı kardeşim!"

Camoka ter, kan ve geleneksel Moğol merhemi yüzünden kara-kızıl bir hal almış yüzünü elinin tersiyle kuruladı şöyle bir. Sonra atını şaha kaldırıp iki yana açılan adamlarının arasından sıyrıldı. Kan kardeşinin olanca sürati ve ağırlığıyla üzerine geldiği o uzun saniyeler boyunca, duyduğu korkunç sancıya rağmen, Timuçin'in kolu hiç bükülmedi. Omzundaki belli belirsiz titremeyi ise atının silkinmeleri örtüyordu. "Durma!" diye düşündü, içinde sükûtunu daima koruyan, o şaşırtıcı derecede kendine hâkim tarafı. "Gel Camoka, hiç bekleme! Sen böyle oldukça daha çok yanılırsın kardeşim!"

Camoka aralarındaki mesafeyi yarıladağında, andasının dirseğinin geriye doğru hafifçe esnediğini gördü. İçinde, zihninin daim uyanık ve kurnaz derinliklerinde, Çinlilerin barutuna benzer bir şey parlayıp söndü o an ama öfkesine yenik düşmüştü bir defa. Uzaklık yedi metreye indiğinde, kan kardeşinin ulağı tutan bileğini geriye büktüğünü gördü. Zihnindeki bulutlar dağılıverdi o zaman. Gözleri hayretle irileşti.

Tuhaf açılardan anlayabildiği kadarıyla, Timuçin'in en az iki parmağı sakat olmalıydı. O halde ulakların bu en ağırını, üstelik de yaralı eliyle nasıl havada tutabiliyordu? Bugüne kadar hiç tanık olmadığı bir şeyle yüzleşmek üzere olduğunu hissetti Camoka ama bunu kabul edemedi. Damarlarında alev alev gezinen kanın soğumaya yüz tuttuğunu da o an hissetti işte.

Timuçin, kan kardeşinin şiddetli saldırısını karşılamak üzere son derece basit bir plan gütmüştü, ancak bunu uygulayabilecek güç ve sağlamlıkta olduğuna o dakikada kendisi de inanamıyordu. Ne var ki rakibini öfkeliendirmenin kendi gazabı-

nın bir kısmını da soğurduğunu, silip yok ettiğini ilk defa fark ediyordu. Şaşırtıcı ve serinkanlı tabiatını güçlendiren bir haldi bu. Üstelik sükünetini muhafaza edebilmek bedenine hükmetmesini de kolaylaştırıyordu.

Zihni can acısını makul bir seviyeye indiriyor; tüm bedeni dışarıdaki dondurucu soğuğu dahi unutturan tatlı bir sıcaklık ve dinginlikle kuşatılmış halde, yüreğinden doğan yepyeni bir gücün varlığını keşfediyordu. Daha önce neden fark edememişti bunları peki? Bir insan kendini tam olarak ne zaman tanıyabilirdi? Ya da şöyle sormalıydı: Bir insan kendini tanıyamadan, dışındaki dünyayı ve insanları nasıl ve ne kadar anlayabilirdi?

Daha önceki ulak müsabakalarının hiçbirinde görmediği, sezmediği nice hakikat rengârenk pırıltılarla yağıyordu bu defa ruhuna. Yüreği sıradan ya da yetkin hiçbir savaşıda görülemeyecek şekilde ritmini yavaşılattı. Öfkesi azaldıkça şakaklarında uğuldayan nabzı da yavaşıyor, zihni berraklaşıyordu. Bir ışık, koku ve algı cehennemindeydi şimdi. Her şey çok yoğun ama bir o kadar da belirgindi. “Bu cehennem tek kağanı, biricik melikiyim,” diye düşündü. “Bir güç, belki de Gök Tanrı’nın ta kendisi yönetiyor beni. Her kim olursa olsun, bana, benim ona olduğumdan daha çok ihtiyacı var!”

Genel olarak avlar, ulaklara nazaran çok daha sakin ve eğlençeli geçer, bu derece zorlanmazlardı. Bozkırların içinde yirmi kilometre kadar ilerler, istedikleri yerlerde konaklar, sonra dönüş için müthiş bir yarış tuttururlardı. Bozkırları külrengi bir perdeyle örten yağmurların, gözlerini kamaşıtıran uçsuz bucaksız karlı tepelerin arasındaki taşlık vadilerin içinden uçarcasına geçer; buzlu koyakların üzerindeki keçi yollarından pervasızca atılıp yorgunluk nedir bilmeyen midillilerini biteviye koştururlardı.

Ama artık oyun ve eğlence günlerinin sona ermek üzere olduğunu anlıyordu Timuçin. Bu ürkütücü ve kasvetli bir duyuydu gerçekte ama birden oyun alanını dehşete salan bir şiddetle kükredi.

“Tanrı benimle, o halde yenilmezim!”

V

Timuçin’in bugüne kadar katıldığı en sert ulak müsabakasıydı bu. Sabah iki kabileyle daha mücadele etmiş ve onları kolayca yenmişti. Üstelik bunca değişik taktik planlar uygulaması da gerekmemişti. Ama işin içinde Camoka oldu mu, her şey yepyeni bir boyuta ulaşıyordu.

Bununla birlikte, şahsi mukavemetinin ulaştığı sınırların genişliğiyle tanıştığı an, Timuçin’in kendisi dahi hayretler içinde kaldı. Elindeki dengesiz ağırlığı kaldırıp bu kadar uzun süre, üstelik de çıkık ve kırık parmaklarıyla tutması bir mucizeyken, bir de onu usturuşlu bir biçim ve güçle savurabilmesinde düşlere özgü, inanılması güç bir taraf vardı.

“Gök Tanrı daha büyük işler yapmam, milletimin izzet ve şerefini artırmam için kayırıyor beni,” diye bir kez daha onayladı kendini. “Bu çok açık... Gururluların gururunu, sefillerin kibirini kırmak için kullanacak beni! Onun kılıcı, ateşten kamçısı, yedi cehenneminin ateşi, yeryüzündeki gazabıyım ben!”

Bu vakayla ilgili efsanelere bakılırsa, Camoka daha o anda başına gelecekleri sezip vazgeçmek istemişti. Oysa çok geçti artık. Ulak postunun olanca ağırlığıyla yüzüne doğru savrulduğunu anladığında, atının dizginlerini kasmaya dahi vakit bulamamıştı. Ömrünce gideremeyeceği bir şaşkınlığa kapılmıştı çünkü. Moğolların en güçlüleri dahi, böyle dengesiz bir ağırlığı değil savurmak, bu kadar uzun süre havada tutamazdı. Ya

Timuçin'in gözlerinde gördüğünü sandığı, dalga dalga yalımlarıyla kıvılcımlanan o ateş? Neyin nesiydi tüm bunlar?

Suratında ve göğsünde aynı anda hissettiği darbenin şiddetiyle atından yuvarlanırken, eski kâhinlerin andasıyla ilgili söylediklerini anımsıyordu. Artık pek o kadar konuşulmayan, çoğunun da unutmaya yüz tuttuğu tüm o kehanetlerin işareti değil miydi gözlerindeki o uğursuz ateş? Yere sırtüstü ve çok şiddetle çarpmıştı Camoka. Bir an dünya kararır gibi oldu. Timuçin yer altı cinlerinin hızıyla apansız başında bitivermiş ve ulağı kaptığı gibi atına tekrar atlamıştı bile.

Böylece Timuçin o günkü son müsabakayı da kazandı. Ama bunun için kan kardeşinin gururunu kırmaktan geri durmadığı gibi epeyce de canını yakmıştı. Zira Camoka düştüğü yerden doğrulur, ayağa kalkmaya çalışırken, çenesinde hissettiği ve iki azı dişini yerinden söken bir tekmeyle geri savrulup boylu boyunca toprağa serildi. Dilden dile aktarılacak destanları namelerine katacak ozanlara bakılırsa, Camoka için gece birden çökmüş, gözlerinin önünde beliren yıldızları tek tek sayma fırsatı bulmuştu. Adamlarının yardımıyla doğrulduğundaysa Timuçin'in ulağı çoktan tabyalarına ulaştırdığını görecekti.

VI

Bahadırlarının tebrikleri ve tezahüratları arasında geri dönerken her zamanki gibi düşünceliydi Timuçin.

“Zafer,” diye tekrarlayıp duruyordu içinden. “Zaferimi tartışmasız ve mazeretsiz kabul edip diz çökenlerin dışındakileri ortadan kaldıracam! Gök Tanrı bizzat istiyor bunu benden. Aşıkâre veya örtülü bir hasımlık alameti taşıyan ya da taşıması umulan tüm düşmanlar, zerrelere kadar, dünden bugüne tüm uzantılarıyla yok edilmeli. Aksi halde insanın sırtını o cihete

dönmesi ilelebet imkânsızlaşır. Zayıf bir ânında ihanete uğraması kaçınılmaz olur. Çünkü itaat çoğu zaman mutlak kabul anlamına gelmez. Boyun eğme, düşmanın gücüne zorunlu bir katlanıştan başkası değildir! Gök Tanrı, onun adına asileri cezalandırmaktan vazgeçmediğim müddetçe, bu gücü benden çekmeyecek! Tanrım gücümü daha da artır! Korkularımı gider!”

Ama ya tarihçilerin anlattıkları? Aksi hiç mi olamazdı? Ya şu anda gücünün ve zaferinin büyüklüğü yüzünden yanılıyorsa? Annesi onlar gibi düşünmüyordu örneğin. Helin Hatun’a göre sertlik, açık bir korku ifadesiydi. İsteddiği şeyi elde edemeyeceğinden endişelenen korkakların zalimleşmesinden tabii bir hal olamazdı. Oysa sevgi; en zorlu, hatta iğrenç ve akılsız insanları bile yola getirmede sertlikten daha tesirliydi. Makedonyalı İskender’in fethettiği yörelerdeki halklarının kalplerini de kazandığı söylenirdi söz gelimi. Türklerin de Batı ilerleyişleri sırasında kurdukları tarikatlar vasıtasıyla öncelikle halkın gönüllerine girdiklerinden bahsediliyordu. Ele geçirdikleri coğrafyalarda kalıcı olabilmelerini de buna borçluydular.

Gelgelelim babası Yesukay Han, tüm bunların koca bir palavradan ibaret olduğunu ısrarla vurguluyordu. Sevgi ve hoşgörü denen hastalıklı mefhumlar, eninde sonunda insanın kendisinin ve yakınlarının, hatta bütün bir budunun canına mal olacak bir acziyetin kilit sözleriydi. Acziyet, evet! Babasının defalarca tembihlediği üzere, sevgi boş bir kocakarı masalıydı. İnsan kan bağı olanların dışındakilere güvenemez, yakınlık duyamazdı. Sevgi kadar büyük bir yalan söylememişti insanoglu. İnanç ve ülkü bağları dahi, eğer arada kan bağı yoksa, sonunda insanı yarı yolda bırakacakların riya temrinleriydi.

Çünkü Gök Tanrı’nın bu güzel dünyasında hiçbir şey değişmez değildi. Bilakis kırılğan ve değişime pek açıktı. Timuçin’in, yaşına rağmen, kendi tecrübelerinden görebildiği bir hakikatti bu. Babası nice kereler, hem de en ummadığı anlarda ihanete

uğramamış mıydı? Kaç defa, itaat altına aldığı, güvendiği kabilelerce terk edilmemiş miydi? Oysa arz üzerinde tam manasıyla kesin bir sükûtu elde edebilecek kadar sert olabilseydi kimse ona ihanet etmeyi göze alamazdı. Hasretle ve hep eskilere öykünererek andığı o sertlik ve destansı yalnızlıktan yana payına düşen pek azdı gerçekte. Yoksa bu, yalnızca göçebe hayata özgü bir durum muydu?

Hiçbir mekâna, zamana, insana ve söze sonuna kadar bağlı kalmadan, müebbet bir özgürlükle, hudutsuz büyüklükteki bir coğrafya üzerinde devinip durmakta; insanın saflığını muhafaza ettiği kadar, ilkel ve yoz bırakan bir taraf da vardı. İşte bu noktadan sonra düşünceleri bulanıyordu Timuçin'in.

Toprağa bağlı olmayan bir yaşam, yerleşiklerin kadim ve köklü ahlak prensiplerine de uzak kalmalarına sebep oluyordu muhtemelen. Yani daima biraz yaban, acımasız, disiplinden uzak ve ruhen katı kalmalarının sebebi gerçekte bu muydu? Belki de Moğol kabilelerinin, eninde sonunda ve hiç beklenmedik bir anda beliriveren kaypaklıklarında bu köksüz hayat tarzının bir rolü vardı.

Şimdilik babasının öğütlerinden ve aklı erdiğinden bu yana tanıklık ettiği hayatından derlediği ve hafızasının, hatta ruhunun en mahrem köşelerine ektiği bilgilerin en mühimleri bunlardı. Ne var ki çok kısa bir zaman sonra üzerinde vehimlere kapıldığı tüm bu mevhumlarla birer birer yüzleşmek zorunda kalacağını bilmiyordu henüz genç Timuçin.

Karşıdaki tepelerin yamaçlarına günün ilk ışıkları dokunmak üzereydi. Bir ibrişim yatağı gibi dalgalanan doğu ufkundan tel tel ışık hüzmeleri dağılmaya başlamıştı şimdi. Yakınlardaki bodur bir çalılığın dibinden, kanatları sarılı, yeşilli,

mor ipilteler saçan genç yaban arılarının uğultusu işitiliyordu. Toprağın derinliklerindeki buz tabakaları çatırdıyor, yüzeydeki yarıkların içinden gizli bir fısıltıyı andıran sesler yükseliyordu. Baykal'ın buzları da aynı şekildeydi. Eski bir bahar masalını, delirmiş gibi, biteviye tekrarlıyordu.

Timuçin'in uykulu gözleri uzak tepelerden sokulan kartallara takıldı bir ara. Gökkürenin efendileri derin bir yamacın eşiğinde yuvalanmış, bulut aklığındaki bir dağ güvercini sürüsü için hazırlanıyorlardı. Ateş yalımları gibi savrulan kızıl kuyruklarıyla kürklerine kırağı vurmuş tilkiler için belki de...

Yesukay Han bir ara derin bir iç geçirerek gece boyunca sohbet ettikleri yeni böke⁶ olmuş oğluna döndü.

“Moğol Kağan, Oğuz Kağan'ın dedesidir. Merak ettiğin sorunun cevabı işte bu oğul... Ve dahi bu iki atanın kökleri Türk bir ataya dayanır. Oradan da Nuh Peygamber'e uzandığı söylenir. Silsilemiz yukarıdan aşağı şöyledir; Oğuz Kağan, Kara Han, Moğol Han, Alınca Han, Kök Han, Bakuy Dib, Amılca Han, Tütek, Türk, Yasef ve Nuh. O Nuh ki Gök Tanrı'nın haberlerini ileten bir ulu yiğit kişidir. Müslümanların kitabında dokuz yüz elli sene dinini tebliğ ettiği, ancak pek az kişinin kendisine iman ettiği, buna rağmen son güne kadar vazifesini terk etmediği bildirilir.”

“Madem öyle, Türklerin ten rengi ve kemik yapıları bizden neden bu kadar farklı baba?”

Babası düşünceli bir ifadeyle sırtındaki ayı postuna sıkı sıkı sarıldı. Batı göğünün koyu laciverdi okşar gibiydi yüzünü. Aniden gülümseyince bıyık ve sakallarında donmuş buzlar kırıldı.

Budunun tamamına ateş yakmayı yasakladığından, Moğollar geceyi dondurucu soğuşun altında ama salimen geçirmişti.

6 Şampiyon.

Bunun iki nedeni vardı; ilki, yakınlardaki Türk avcılarla karşılaşmak istememeleriydi. Zira her defasında mutlaka bir tatsızlık çıkardı. İkincisiyse uzunca bir süredir, Moğolların asi bir kabilesi olan, tıpkı Timuçin ve ailesi gibi Burçugin soyundan Noyan Targutay liderliğindeki Taigut süvarilerinin tacizi altındaydılar. Gerçi hasımları büyük ihtimalle konakladıkları mevkiin tespitini yapmıştı, ancak yine de böyle bir soğukta ateşsiz geceleme Moğollar dışında her ırkın harcı değildi. Bu, aynı zamanda düşmanlarına karşı da bir sertlik ve mukavemet gösterisiydi.

Babası hafifçe öksürerek uyanan çadırların yeniden hareket etmek üzere toparlanmalarını izlerken sözlerini sürdürdü.

“Bak oğul, zamanla kavimler birbirinden ayrılmış; aradaki akrabalık bağları ya zayıflamış ya da tümünden kopmuştur. Şimdi Türklerle aramızdaki farklılığın sebebi de budur. Bizim ten rengimiz, Çinliler ve deniz ülkesindeki Japonlar misali soluk bir beyaza dönüşürken; Türkleri Batılı ülkelerdeki gök gözlü ve pembe-beyaz tenlilerden kılmıştır. Sibirya'nın batısında da buna benzer halklar görülür. Gök Tanrı böyle buyurmuş ve de böyle olmuştur. Bunun üzerinde uzun boylu söz etmek de anlamsızdır. Burada önemli olan üstünlük meselesidir. Üstün olan, zaman zaman hâkimiyet Türklerle aramızda el değıştirse de daima Moğollar olmuştur.”

VII

Timuçin huzursuz bir tavırla mırıldandı.

“Ama en baştaki kökümüzün Türk bir ataya dayandığını sen söyledin baba. Türkler son üç asırdır İslamiyet'e geçmeleleriyle birlikte toprağa da yerleşmeye, kök salmaya başladı. Bu konuda kafam hâlâ karışık...”

“Şehir!” dedi sertçe babası. İncecik birer yarık gibi görünen renksiz gözleri kısılmış, derin izlerle kaplı yüzünde hoşnutsuz bir ifade belirmişti. “Şehir bir ganimettir bizim için. Mal ve esir kaynağıdır. Müslüman yerleşikler önce bir mabet inşa eder, ardından o ibadethanenin ihtiyaçlarını karşılayacak geliri elde etmek maksadıyla birtakım işletmeler kurup gelirlerini vakfederler. Bu kadarla da kalmaz; ibadethane civarında kütüphane, hastane, hamam ve aşevi gibi çeşitli hayır kuruluşları da inşa ederler. Tüm bu bütün, ‘külliye’ olarak adlandırılır. İşte bu külliyeler ve vakıfları etrafındaki yerleşim kısa sürede büyür ve şehirler oluşur.

Ne var ki şehir, çok geçmeden saflığını yitirir; durgun bir suya benzer zira. Soyguncular, faizciler ve kumarbazlar dadanırdı önce. Ardından fahişeler ve onların satıcıları... Peşi sıra tüm ahlaksızlar kısa sürede buralarda mesken tutar, yozlaşmayı da beraberlerinde getirirler. En sert adamlar bile şehrin meşakatsiz günlerinde savaşçı özelliklerini kısa sürede kaybeder. Şehirlerin belalı tipleri çok olur ama içlerinden düşman üzerene sürebilecek, kâmil manada dayanıklı bir avuç asker çıkaramazsın; çünkü aynı zamanda hain olurlar. Şehrin karanlığından beslenen bu tipler umumi düzene uyup iyileşmez, aksine düzeni kendilerine uydurup iyileri de kötü eder. Şehirlielerin biz göçebelere ödedikleri bedel de işte bu yozlaşmanın karşılığıdır oğul. Bugüne kadar bunları böyle bellemen gerekirdi.”

Timuçin sarılı parmaklarını ovalayarak hafifçe başını salladı. Yüzünde daha çok hoşnutsuz, karmaşık bir ifade vardı.

“Öyle babacığım. Dediklerini yadsımıyorum ama yerleşiklerin geleceğe daha sağlam izler bıraktığını düşünüyorum! Yazı yazıyor, kütüphaneler kuruyorlar; resim yapıyor, kitaplarını ve duvarlarını süslüyorlar; ulularının mezarlarını türbe haline getirip çağlar boyu ziyarete açıyorlar. Gelecek kuşaklarını bu sayede daha bilinçli, hafızası daha sağlam yetiştirebiliyorlar.”

“Gelecek öyle mi ođul? Gelecek diyorsun demek. Ey doğduğunda dokuz bođa boğazladığım güzel ođul; ey bir iken, apan-sız bin aklı fikrini ağmış civan ođul, hele bak!” Yesukay yeri işaret ediyordu. “Uzak geleceğin řu toprağın altı, yakın geleceğin de milletin refahını sağlamak için çabalayıp didinmektir Timučin. Bundan bin yıl sonra... Evet, bundan bin yıl sonra diktiğin hiçbir bina kalmaz geriye. Tüm mabetlerin yıkılır ya da kirletilir. Mezarının izi dahi bulunmaz. Kitaplarının aharlı sayfalarını fareler yer ve söylediğin şarkılar en fazla iki nesil hatırlanır! Dünya böyledir. Nankör ve hafizasız...

Ama daima hareket halinde olan biz göçebelere en karışık, en güçsüz zamanımızda dahi kimseler ulaşamaz. Destanlarımız, kopuzlarımızın tellerinde kuşaktan kuşağa tarihimizi taşır. Gerçek fikir özgürlükte büyür oğlum; oysa şehir halkları o daracık, sıcak ve havasız evlerinde, uğursuz mabetlerinde, kadirbilmez tarlalarında ve işliklerinin alacakaranlık avlularında tutsaktır.

Bozkır ise ışık, aydınlık, özgürlük ve doğruluk demektir. şehirlerin yalanı, bizim küçümsenen kurnazlıklarımızdan daha fenadır. Moğolların en kanlı asiliği bile, şehirlerin riya yüklü sükûnet ve sadakatinden daha temizdir. Biz sürekli hareket halinde kalarak kitaplara sığmayacak hafızamızı arar, yerleşiklerin sürekli düşünmekten doğan yapış yapış ikiyüzlülüğünden uzak kalırız. Türkler bir zaman sonra yerleşik düzene geçmekle ne kadar büyük bir yanlış yaptıklarını anlayacak ama çok geç olacak.”

“Ey görklü varlığıyla kavmimin ve gözlerimin ışığı olan atam, annem de bir Türk ama onun söyledikleri seninkilere benzemez...”

Babası sert bir hareketle salladı elini.